

Hebrew Writers Association in Israel

ממכתבי טשרניחובסקי אל ביאליק

Author(s): מ. אונגרפלד

Source:

Moznaim /

מאזנים

Vol. No. — / 1968), pp. 370-371 שאול טשרניחובסקי נשרים וחמש שנים) תשרי תשכ"ט אוקטובר

Published by: Hebrew Writers Association in Israel

Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/23860770>

Accessed: 11-05-2019 19:28 UTC

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <https://www.jstor.org/page/info/about/policies/terms.jsp>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Hebrew Writers Association in Israel is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Moznaim / מאזנים*.

JSTOR

<https://www.jstor.org>

דוגמתה לאומתנו למן היותה לאומה, אין בידינו שום נשק אחר, מלבד האחדות, אחדות כל ישראל למלחמת קיומו.

תהיה עליכם שרויה רוח אחת אמתית וידי דותית אישית, למרות כל הניגודים הגדולים ופילוגי הדעות, שבלתם אי אפשר לו לציבור של סופרים מפותח, מנומר ונוטה מטבעו לאיני דיבדואליזם.

אם בשעה רעה זו נהיה מאוחדים, לא יצליחו עלינו כל כלי משחית ושום התנקשות של אויבנו היותר גדול; ברוח זו אין לנו אלא לפעול ולעשות כל מה שאפשר לטובת העם ולגאולתו בארץ ישראל.

ומאחל אני לכם, שהכינוס הבא יתקיים במהרה בימינו, בזמנים יותר טובים לעולם כולו ולנו — העומדים על נפשנו.

שלכם בכל לב

שאל טשרניחובסקי

יוסף קלוזנר ודוד שמעוני. מובן מאליו, שאיגרתה של טשרניחובסקי נתקבלה בתשואות, אך מן הנוף האנשי, ליד שלחן הנשיאות, חסרה דמותו האימי פוואנטיה, ובסתור הלב היתה חרדה לשלומה.

לדברים, שהושמעו בכינוס ולהחלטותיו, הוקדש ב„מאזנים“ מדור בשם „מן המיצר“. לרוע המקרה נשמטה איגרתו של טשרניחובסקי, ורק לאחר הקירה ודרישה אצל הכתבנית המעתיקה ובבית הדפוס נמצאה העמדה בין שאר הניירות. עם הקמת „בית טשרניחובסקי“ מסרתי לה „חדר המוזיאון“ עמדה זו, שנשמרה אצלי ימים רבים. עתה יפורסמו בזה לראשונה דברי האיגרת הגנוזה — דברים שהם בבחינת צוואה לכלנו, ותוכנה עוד חי וקיים על רקע ימינו אלה:

„חברים יקרים, יקרים מאוד,

לצערי הגדול, אינני יכול בשום אופן להשתתף בכינוס שלנו — בחולדה, אבל בלב ונפש אני אמכם.

בימי המצוקה הגדולה והשואה, שלא היתה

ממכתבי טשרניחובסקי אל ביאליק

ביאליק היה עורכו ומו"לו של טשרניחובסקי. בכרכים י"ג—כ"א של „השלח“, שביאליק היה עורך מדורם הספרותי, נדפסו אחד עשר משיריו (בין הריים, „כחוס היום“, „בגן“, „הכף השבורה“, „פרחים לאחר קציר“, „לילה לילה“, „שיר מזמור לבני תובל קיו“, „במאסר“, „בר'לה חולה“, „ויש ששור של חורף פזרן“, „עולת רגל“). בכמה משירים אלה הירשה לעצמו ביאליק להכניס תיקונים, עלפי הסכמתו מראש, ולפעמים לפי בקשתו, של טשרניחובסקי. „כחוס היום“ נכתב על-ידי ביאליק כמעט מחדש, וכמה משירי טשרניחובסקי נפסלו על-ידי ביאליק; כל זה לאחר שכתב ביאליק על השיר „לנכח“; „לנכן התופרת לא בא כבושם הזה. אמור לו למזיק זה טשרניחובסקי, שמזיק הוא. ראה ניבאתי: עתיד הוא, מזיק' זה לשים בידו את כתר המשוררים על בלוריתו — ואני אאסוף את כרתי הטובה ואקרא ראשון לראשונים: „יחי המלך“ (במכתבו אל קלוזנר מיום 20.10.30).

ביאליק היה גם המו"ל של ט.ש. והוציא לאור ששה ספרי טשרניחובסקי אלה: „שירים“, „היאווה“, „מחברת הסוניטות“, „סיפורים“, „ספר האידיליות“, „החליל“, על „מחברת ה-סוניטות“ לט.ש. שהופיעו ב„דביר“, כתב ביאליק: „בסוניטות אלה, שכל אחת מהן היא ככלי גביש יקר בשרתנו, הגיע רוחו של המשורר בכל הנוגע לבניין השירי, למוסיקליות ולשיכלול הצורה, עד למרום הגבוה, והן מיוחדות במינן בשרתנו העברית מימי היותה ועד היום“.

כשלושים שנה עמדו שני האישים האלה בחליפת מכתבים, ומזו נשמרו בארכיון ביאליק

יחסי אהבה והערצה הדדית שררו כל הימים בין שני משוררי הדור, בין ביאליק וטשרניחובסקי. כבר במסתו „שירתנו הצעירה“ כתב ביאליק על טשרניחובסקי כעל מבשרה ואביה מחוללה של שירה זו, העולה בתרועה. ועל כך חזר ודיבר בנאום המילואים שלו להרצאת טשרניחובסקי על יעקב כהן ועל שניאור (באסיפת „חובבי שפת עבר“ באודיסה, מרחשוון תרע"ד): „אם זכינו לשני משוררים כאלה, כשניאור וכהן, שלא פיללנו עליהם לפני עשרים שנה — הרי זה פרי נצחוננו של טשרניחובסקי“. ובמסיבת הכבוד שנערכה בירושלים בתמוז תרצ"ה, במ לאות ארבעים שנה ליצירת טשרניחובסקי, אמר ביאליק את שבחו בפניו: „איני יודע אחר חוץ ממך בשירה העברית, שהמלה נתונה אצלו בפלס זה, רק לפי ההכרח הפנימי. ומכאן הנהירות והזוהר השפוכים על שיריך. ומצד שני, כשמלאו לביאליק חמישים שנה, כתב טשרניחובסקי: „חובה עלינו להראות בהוכחות ובראיות בהסברת אותה התופעה ההיסטורית, שאנו קוראים לה ביאליק. צריך שיהא ריח של אקדמיה נודף מכל תוכו של, מדרש ביאליק. לא פראזות ותשבחות, אך חקירה נאה לשמה. צריכים אנו למה שיראה לנו על מה אנו אוהבים את ביאליק ומדוע יש לאהוב אותו וכיצד נתן לנו מה שנתן“. הוא המליץ איפוא כבר אז על ההוצאה האקדמית של יצירת ביאליק. וב מאמרו „אמן השירה“ ב„רימון“ (ברלין תרפ"ג) עמד על הערך האסתטי-האמנותי שביצירת ביאליק. ואת כל אהבתו והערצתו הביע בתרצ"ג (ליובל הששים לביאליק), במאמרו „לבו של ביאליק“, ב„מאזנים“.

מענה לאחר ששלחתי את השיר השני יש כבר יותר משמינית שבשמינית חזירות. (ואתך הס' ליחה) כתוב לי תיכף ומיד, כי הפוסטה שלנו מאחרת עד מאד והמכתב מאודסה מתקבל אך כעבור עשרה יום. ואם הפץ אתה כי אקבל את תשובתך יש רק דרך אחת והמכתב יהיה מכתב סגור (אני כותב מן העיר) ואתה אל תחוס על 4 האגורות הנוספות. ושירים יש לי כעת רבים, אבל גם אחד מהם לא אוסיף לשלוח עד שאקבל ממך תשובה, שלה אני מחכה בקוצר רוח.

כולי שלך
שאל

כתבתי: העיר סומי (פלך חרקוב), האופרה של הזמסטסה בעד הרפא טשרניחובסקי בכפר וסט' רבנניה.

כתוב לי איזה דברים גם על החיים הספרותיים שלכם באודיסה; וכל שתראה לכתוב תהא משוכה. גר אני בין "גויים" ואיני יודע מאומה מן הנעשה בעולמנו. יש תחת ידי כעת; פואמה קטנה, שירים ליריים, תרגומים.

(בראש הגלויה כתב ביאליק בתוך עיגול: 5.60 ר' בעד השיר גשלה. ח.ג.)

לקראת ראש השנה
מברכת
עירית חולון

את :
נשיא המדינה
ממשלת ישראל
צבא ההגנה לישראל
ירושלים הגאולה
ואת כל בית ישראל

בשנת בטחון, קליטה ויצירה

פ. אילון
ראש העיר

ערב ראש השנה תשכ"ט

שמונה-עשר מכתבים. ממכתבי ביאליק אל טשרניחובסקי לא נשאר דבר, כי טשרניחובסקי לא שמר על מכתבים.

כשיסד ביאליק, בשנת תרס"ב, את הוצאת "מוריה", הזמין, כמובן, גם את טשרניחובסקי, שישלח לו מיצירותיו לשם פירסום. כן ביקש מאתו להשתתף במאסף ספרותי, שאמר ביאליק להוציא אז ושלח לו מראש שכר סופרים (כידוע, נדחתה הופעתו של מאסף זה עד לשנת תרע"ז, וב"כנסת" שיצאה אז, לא השתתף טשרניחובסקי — וכפי שהוא טען — "באשמתו" של ביאליק, משום שהזמנה לא הגיעה אליו, בשל המלחמה).

הלוח האשכנזי, שעליו מדבר טשרניחובסקי במכתבו, הוא, כנראה, ה"אלמאנאך" שיצא בברלין בעריכת פייבל. השירים שעליהם מדבר טשרניחובסקי במכתבו השני, הם: האידיליה "כחום היום" והשיר "בגן", שנדפסו בכרכים ט"ו וט"ז של "השלח".

המביא לבית הדפוס: מ. אונגרפלד

היידלברג, 02.12.8

יקירי!

רב תודות לך בעד הכסף ששלחת לי, קבלתי בזמנו. שמח אני מאד כי מצאו שירי האחרונים חן בעיניך. מתי יצא המאסף? מה יש עוד בחפץ צכם להוציא? בדברים שאהם אומרים להוציא בקרוב אני מדבר. הראית את הלוח האשכנזי? שירי כהן מצאו חן בעיני למרות כל חסרונותיהם הרבים. מה מאד עולים הם על שירי ליבושיצקי האחרונים. סלח לי כי שולח אני לך כרטיס לא יפה כל כך — אחר לא היה תחת ידי ואני חפצתי לענות לך מיד.

מוקריך מאד שאל
ושלום לרעייתך

הומיננוני לעיר מנהיים לקרא על "הג המכבים" איזה שירים, ואני אקרא משיריך ואם גם בלי רשיונך.

17.11.07

יקירי

לפני מספר שבועות שלחתי אידיליה אחת בשביל "השלח". מה גורלה איני יודע היום. ביום 22 לחדש נובמבר שלחתי עוד הפעם שיר, הבא לידך אם יודפס אינני יודע עד היום. ויוכל היות כי כתבת לי בדבר האידיליאה ואני את המכתב לא קבלתי, כי שניתתי את מקומי. (הודיעני על פי איזה כתובת שכתבת: הקטילובקה — או חרקוב — ואדרוש שם). אך בזה שלא קבלתי כל